

เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการเครื่อง Franz Diffusion Cell ด้วยระบบ Lean

นางสุปรีย์ สังข์รักษ์¹ และ นายวิฑูรย์ สังข์รักษ์²

บทนำ

Franz Diffusion Cell เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบการซึมผ่าน หรือการปลดปล่อยของสารสำคัญทางยา เครื่องสำอางผ่านเมมเบรน ผิวหนังสิ่งมีชีวิต หรือผิวหนังสังเคราะห์ ซึ่งภาควิชาเทคโนโลยีเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีไว้ให้บริการเพื่อการเรียนการสอน การวิจัยและบริการวิชาการ แก่อาจารย์ นักวิจัย นักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา ของภาควิชาต่างๆ และหน่วยงานอื่น ภายในคณะฯ จากข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – 2559 พบว่ามีการให้บริการสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง และมีผู้ขอใช้บริการจำนวนมากขึ้นทุกปี

การใช้เครื่อง Franz Diffusion cell ผู้ขอรับบริการต้องเบิกอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ประกอบจากนักวิทยาศาสตร์หลายชั้น แต่ละชั้นต้องมีการดูแลรักษาอย่างดี เนื่องจากมีราคาแพง แตกหักง่าย หาซื้อยาก ผู้ขอบริการต้องปฏิบัติตามระเบียบและข้อปฏิบัติในการใช้บริการเครื่องมือ เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นได้ อีกทั้งต้องได้รับการสอนหรือแนะนำการใช้งานจากนักวิทยาศาสตร์ผู้ดูแลรับผิดชอบในกรณีที่มีการใช้งานครั้งแรกหรือร้องขอ

จากการให้บริการเครื่องมือที่ผ่านมาพบว่าผู้รับบริการต้องใช้เวลาในการติดต่อหลายขั้นตอน หลายวัน ขั้นตอนการขอรับบริการยุ่งยาก ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การจองเวลาการใช้เครื่องช้า ผู้ขอรับบริการได้รับการบริการล่าช้า เครื่องมือไม่พร้อมใช้งานในวันที่ต้องการใช้ อุปกรณ์เครื่องมือเกิดความเสียหายโดยไม่มีผู้รับผิดชอบ เนื่องจากผู้ขอรับบริการก่อนหน้านี้ไม่สามารถติดต่อกัน อุปกรณ์แก่นักวิทยาศาสตร์หลังจากการใช้งานแล้วเสร็จได้เป็นต้น คณะผู้จัดทำโครงการจึงได้นำแนวคิดของระบบ Lean หลักการ ECRS (Eliminate, Combine, Rearrange,

Simplify) IT System และ Kaizen [1,2] มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ และพัฒนาระบบการให้บริการเครื่อง Franz Diffusion cell ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อลดระยะเวลา และขั้นตอนการให้บริการ
- 2.2 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ
- 2.3 เพื่อแก้ปัญหาการล่าช้าในการขอใช้บริการ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

คณะผู้จัดทำโครงการได้นำหลักการ การกำหนดสายธารแห่งคุณค่า (Value Stream Mapping, VSM) ของระบบ Lean มาปรับปรุงกระบวนการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ เครื่อง Franz Diffusion Cell ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

3.1 การเขียนขั้นตอนปัจจุบัน (Current Value Stream หรือ Current State Map) โดยเขียนแยกแยะการทำงานทั้งหมดตามลำดับตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสิ้นกระบวนการ

3.2 การระบุ เวลา ระยะทาง ที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน (Time and Step Specifying) รวมทั้งช่วงที่ต้องรอคอยอย่างครบถ้วน

3.3 การระบุว่าเป็นขั้นตอนใดเป็น “Waste” หรือ “Value” หรือ “Non Value but Necessary” (Classification)

3.4 การคำนวณหาประสิทธิภาพของกระบวนการทั้งหมด (Estimated Capacity) โดยใช้เวลาที่เป็น Value หาค่าด้วยเวลาทั้งหมด

$$\% \text{ ประสิทธิภาพ} = \frac{\text{Value}}{\text{Value} + \text{Waste} + \text{Non Value}} \times 100$$

¹ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3.5 การวิเคราะห์สาเหตุ หาแนวทางแก้ปัญหา โดยใช้เครื่องมือต่างๆที่เหมาะสม เช่น Kaizen, ECRS และ IT System

3.5 ดำเนินการตามวิธีใหม่ คำนวณประสิทธิภาพ และวิเคราะห์ผล

ผลการดำเนินงาน

จากการเขียนขั้นตอนการให้บริการเครื่อง Franz Diffusion Cell โดยการระบุเวลา ระยะทาง ตลอดจนการระบุว่าขั้นตอนใดเป็น Waste หรือ Value หรือ Non Value but Necessary ตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสิ้น กระบวนการรวมทั้งการหาประสิทธิภาพของกระบวนการทั้งหมด พบว่าก่อนการนำระบบ Lean มาใช้ มีขั้นตอนการให้บริการ 13 ขั้นตอน ใช้เวลา 195 นาที ระยะทาง 160 เมตร ต้องรอคอยเป็นเวลา 11 วัน และประสิทธิภาพของกระบวนการเท่ากับ 41% (รูปที่ 1)

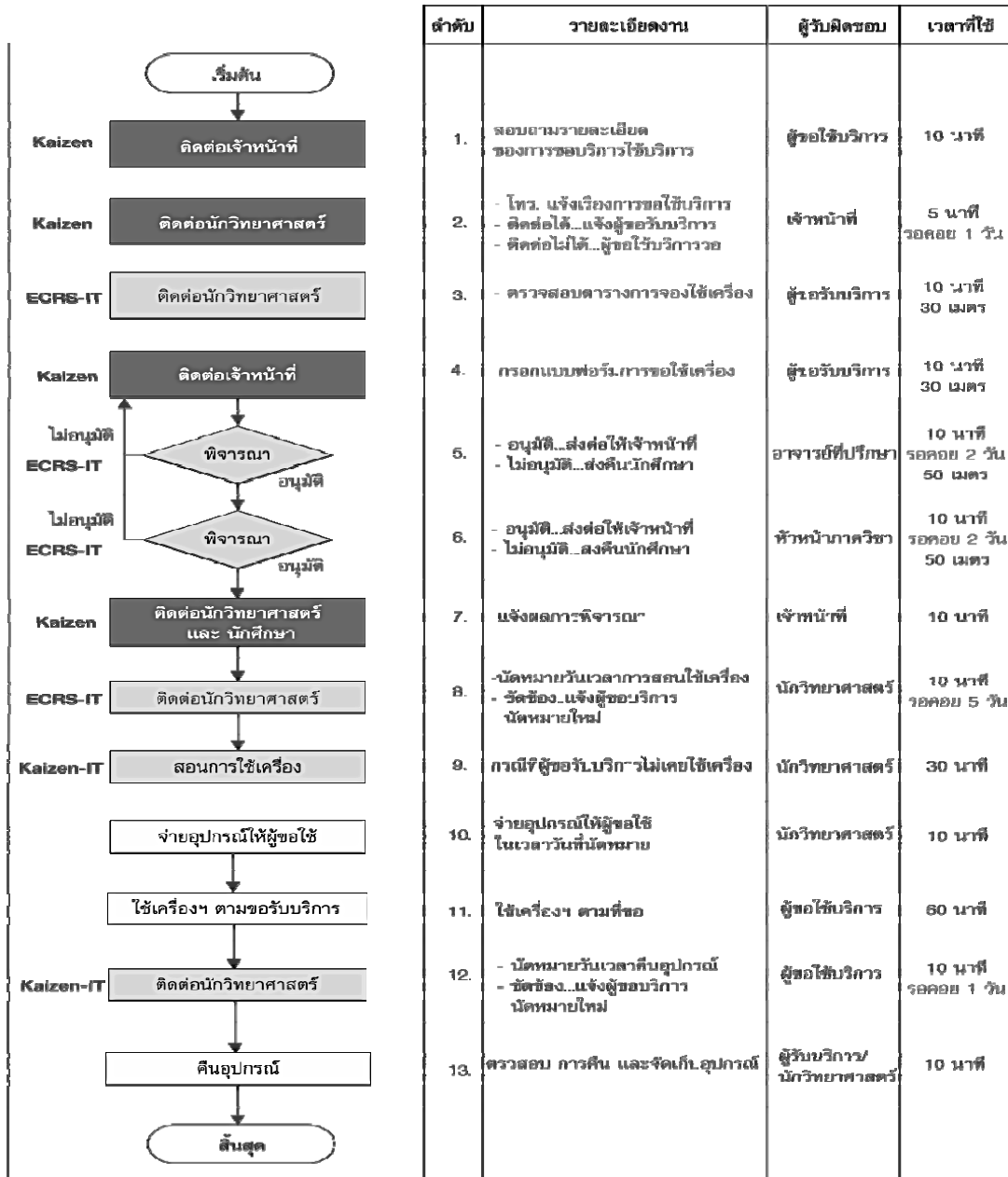
เมื่อมีการวิเคราะห์สาเหตุ และหาแนวทางแก้ปัญหาในแต่ละขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือต่างๆที่เหมาะสม เช่น Kaizen, ECRS และ IT System และคำนวณประสิทธิภาพใหม่ พบว่า สามารถลดขั้นตอนการให้บริการลงเหลือ 8 ขั้นตอน ใช้เวลา 130 นาที ระยะทาง 30 เมตร ระยะเวลารอคอยเหลือ 1 วัน และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเป็น 62% (รูปที่ 2)

สรุปผลการดำเนินงาน

จากการวิเคราะห์สาเหตุ การหาแนวทางแก้ปัญหา โดยใช้หลักการของ Lean และการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น Kaizen, ECRS และ IT System มาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงขั้นตอนการให้บริการเครื่อง Franz Diffusion Cell พบว่าการนำโปรแกรมปฏิทิน (Calendar Application) มาใช้ในการจองเครื่องทดแทนการใช้สมุดบันทึก การใช้สื่อ VOD คู่มือการใช้เครื่องบนหน้าเว็บไซต์ และการส่ง E-mail ในการขออนุมัติ และนัดวันรับอุปกรณ์ ทดแทนการส่งหน้าเครื่อง และการติดต่อเจ้าหน้าที่ เพื่อกรอกแบบฟอร์ม ทำให้ผู้ขอรับบริการสามารถตรวจสอบตารางการจองได้ทันที ที่เพิ่มความสะดวก รวดเร็ว ในการวางแผนการทำงาน ผู้ให้บริการสามารถเตรียมการล่วงหน้า จัดการเวลาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถลดปัญหาการจองเครื่องช้าซ้อน โดยสามารถลดขั้นตอน ระยะเวลา เวลาที่รอคอย และระยะทางในการติดต่อขอรับบริการได้ 36%, 33%, 91% และ 81% ตามลำดับ(ตารางที่ 1) นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงวิธีการคืนอุปกรณ์ จากการติดต่อเพื่อขอคืนกับนักวิทยาศาสตร์ เป็นให้ผู้ขอใช้บริการจัดเก็บในตู้ที่เตรียมไว้ แล้วนำกุญแจไปฝากไว้ที่ห้องสำนักงานภาควิชา ยังสามารถลดปัญหาเรื่องเครื่องมือไม่พร้อมใช้งานในวันที่ต้องการใช้ อุปกรณ์เครื่องมือเกิดความเสียหายโดยไม่มีผู้รับผิดชอบได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ข้อมูลการขอใช้บริการในโปรแกรมปฏิทินยังสามารถนำมาประมวลผลเพื่อประกอบ การตัดสินใจในเชิงบริหาร เช่น การขอซื้อ การขออนุมัติซ่อมเครื่องมือได้สะดวกรวดเร็วอีกด้วย

ตารางที่ 1 ผลการนำระบบ Lean มาใช้แก้ปัญหาให้บริการเครื่อง Franz Diffusion Cell

ปัญหา	Pre Lean	Post Lean	ผลที่ได้ (ลดลง)	ลดลง (ร้อยละ)
ขั้นตอน (จำนวน)	13	8	5 ขั้นตอน	36
ระยะเวลา (นาที)	195	130	65 นาที	33
ระยะเวลารอคอย (วัน)	11	1	10 วัน	91
ระยะทาง (เมตร)	160 เมตร	30	130 เมตร	81

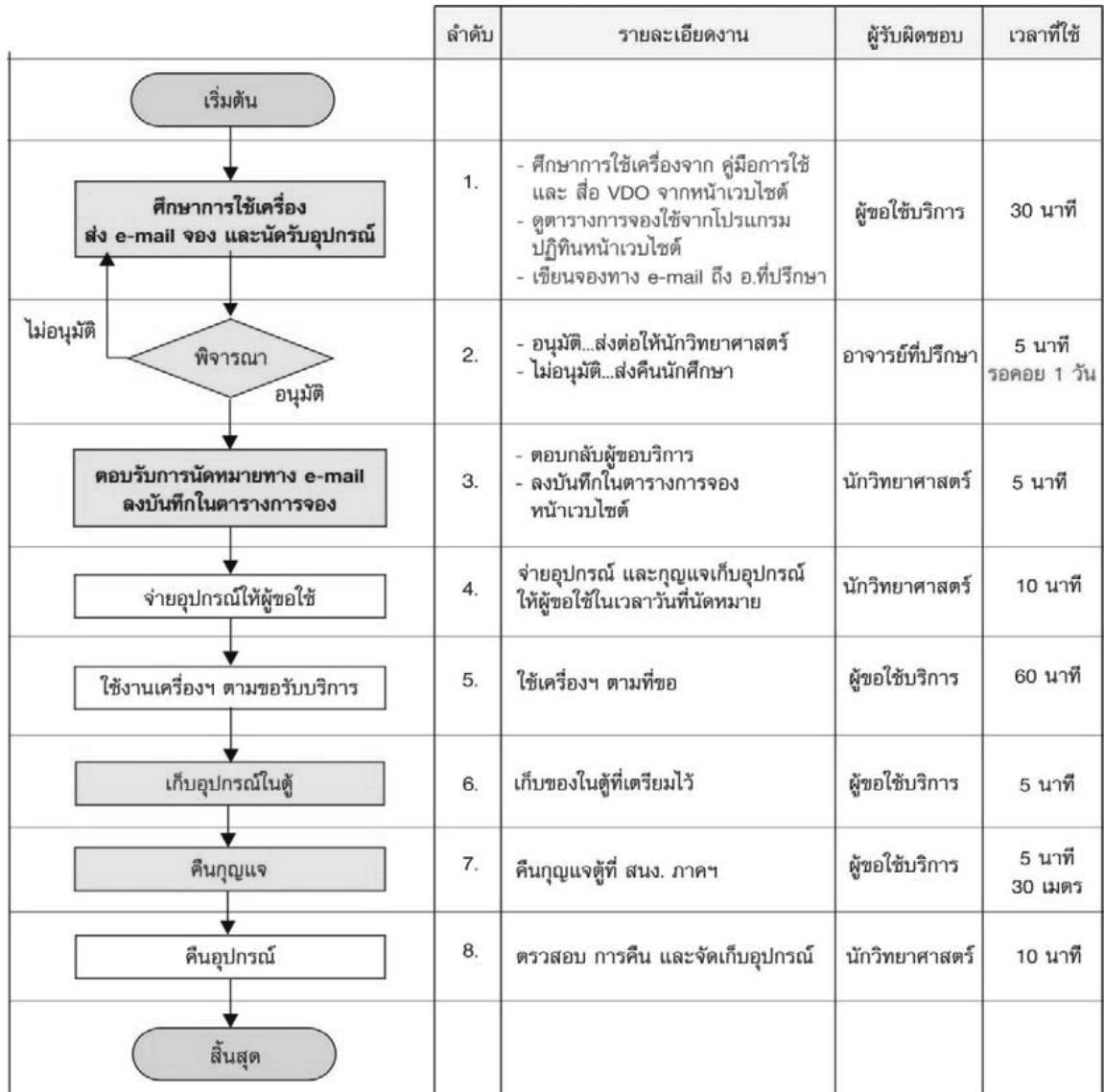
รูป 1 ขั้นตอนการให้บริการเครื่อง Franz Diffusion Cell แบบเดิม (Pre Lean)

รวม 13 ขั้นตอน ระยะเวลา 195 นาที ระยะทาง 160 เมตร เวลารอคอย 11 วัน

- คือ Waste
- คือ Non Value แต่ จำเป็น
- คือ Value

$$\begin{aligned} \% \text{ ประสิทธิภาพ} &= \text{Value} / (\text{Value} + \text{Waste} + \text{Non Value}) \times 100 \\ &= (80/195) \times 100 = 41\% \end{aligned}$$

รูป 1 ขั้นตอนการให้บริการเครื่อง Franz Diffusion Cell แบบเดิม (Pre Lean)

รูป 2 ขั้นตอนการให้บริการเครื่อง Franz Diffusion Cell แบบใหม่ (Post Lean)

รวม 8 ขั้นตอน ระยะเวลา 130 นาที ระยะทาง 30 เมตร เวลารอคอย 1 วัน

คือ Non Value แต่ จำเป็น

คือ Value

$$\% \text{ ประสิทธิภาพ} = \frac{\text{Value}}{\text{Value} + \text{Waste} + \text{Non Value}} \times 100$$

$$= \frac{80}{130} \times 100 = 62\%$$

รูป 2 ขั้นตอนการให้บริการเครื่อง Franz Diffusion Cell แบบใหม่ (Post Lean)

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้จัดทำโครงการขอขอบคุณภาควิชาเทคโนโลยีเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้ทุนสนับสนุนการนำเสนอผลงานในครั้งนี้ และขอขอบคุณ คุณศิริพงษ์ ศิริวรรณ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ ชำนาญการสำหรับการพัฒนาโปรแกรมปฏิทินเพื่อใช้ในการให้บริการเครื่องมือวิทยาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

1. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง “Lean สู่การปฏิบัติ” รศ. ดร. ธวัช ขาญชญาพันธ์ ผู้ช่วยอธิการบดี ฝ่ายประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 4-5 กรกฎาคม 2559 ณ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง “LeanTool” ยุพา แก้วมณี หัวหน้าหอผู้ป่วยพิเศษเฉลิมพระบารมี 7 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 4-5 กรกฎาคม 2559 ณ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประวัติผู้เขียน

1. นางสุปรีย์ สังข์รักษ์ ตำแหน่ง นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ

สังกัด ภาควิชาเทคโนโลยีเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประวัติการศึกษา: วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ (ชีวเคมี) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผลงานทางวิชาการที่ยอมรับ:

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 จากการนำเสนอผลงานแบบวาจา เรื่อง สื่อวิดีโอช่วยสอน เรื่อง “เทคนิคการเตรียมยาเคมีบำบัด” ในงานประชุมวิชาการศูนย์ประสานงานเครือข่ายบุคลากรสายสนับสนุนคณะเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย ประจำปี 2555 ระหว่างวันที่ 22 - 23 พฤศจิกายน 2555 ณ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

รางวัลชมเชยอันดับ 1 จากการนำเสนอผลงาน

แบบวาจา เรื่อง “PSU Bioclave Bioindicator” ในงานประชุมวิชาการศูนย์ประสานงานเครือข่ายบุคลากรสายสนับสนุนคณะเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย ประจำปี 2556 ระหว่างวันที่ 2-4 ธันวาคม 2556 ณ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผลงานวิจัยตีพิมพ์: Sungkharak, S., Supasit, N., Choopan, S., and Ungphaiboon, S. Antibacterial activity against acne involved bacteria of chitosan in a soluble state and as nanoparticles. Chiang Mai J. Sci. 2016, 43(5), 1150-1159.

2. นายวิฑูรย์ สังข์รักษ์ ตำแหน่ง นักวิชาการโสตทัศนศึกษา ชำนาญการพิเศษ

สังกัด คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลา นครินทร์

ประวัติการศึกษา: ศึกษาศาสตรบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

ผลงานทางวิชาการที่ยอมรับ:

วิทยุทัศน์ เรื่อง “การช่วยแพทย์ใส่ท่อช่วยหายใจในผู้ป่วยผู้ใหญ่”

โสตทัศนวัสดุที่ได้แจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง “การสวนปัสสาวะสำหรับนักศึกษาพยาบาล”

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง “การพยาบาลผู้ป่วยระบบหัวใจและหลอดเลือด”